

LIBUŠE PETRAŠOVÁ

LIBUŠE PETRAŠOVÁ

BAVÍ MĚ TVOŘIT

LIBUŠE PETRAŠOVÁ

BAVÍ MĚ TVOŘIT

Vydání katalogu finančně podpořili:
Ministerstvo kultury České republiky

Nadační fond Českého rozhlasu z veřejné sbírky Světluška

Nadační fond Mathilda

Vydal jako 58. publikaci Okamžik, z. ú.
Praha 4, Na Strži 1683/40, www.okamzik.cz, www.hmatelier.cz

Odpovědná redaktorka: Mgr. Pavla Vaňková
Grafická úprava: Pavla Víšková
Fotografie: Pavla Víšková, Lenka Smětáková, Dalibor Kopečný (Artevide)

Vydání první, Praha 2016
ISBN 978-80-86932-43-9

Líba Petrašová bydlí v idylickém prostředí Orlických hor, obklopena lesy a loukami, vedle půvabného poutního kostelíka. Toto malebné místo v její tvorbě zanechalo viditelné stopy. Být blíže přírodě, pracovat s hlínou a proměnit ji v nádobu nebo sochu. To je výzva, které se Líba drží. Pomohla jí v době, kdy ztrácela zrak, a už věděla, že její svět bude ochuzen o vizuální prožitek. Sama říká, že práce s hlínou ji obohatila o znovunalezení hmatových schopností, jež vidící člověk věkem ztrácí, a umožnila jí, si zavzpomínat na výtvarný kroužek, který navštěvovala v dětství.

Pavla Vaňková

Kostelík

Recenze

Tvorba Libuše Petrašové je zařaditelná do okruhu výtvarníků, kteří z důvodu životních okolností prvotně nevnímají svět, jenž je obklopuje, jako vizuální zážitek.

Ubývání viděného ve prospěch vnitřní představy-vize, jež připouští odklon od vnímané (viděné) reality, je skutečností, která je patrná ve vývoji moderního umění a která navozuje otázku výtvarného umění jako fenoménu smyslového a duchovního – díla lidského ducha.

V této zkušenosti zřejmě má svůj původ i schopnost vnímat a ocenit tvorbu nevidícího autora, poučený divák je na tento zážitek již připraven, a může tedy být tímto setkáním obohacen o poznání „jiného vidění“ okolního světa.

Zmíněné obohacení, které spočívá v setkání autora a diváka nad výtvarným dílem, je možné díky „jinému vidění“ okolní reality. Ta je však společná tvůrci i divákovi, tvůrčím aktem je ovšem proměňována a obohacována o výtvarnou hodnotu.

Domnívám se, že výše zmíněný estetický akcent je charakteristickým rysem tvorby Libuše Petrašové, výrazně patrný je ve zpracování objektů užitého umění, kde významnou roli plní citlivě volený dekorativní prvek. V souvislosti s nádobami jako tématem lze připomenout i dávné rozlišování jejich mužské a ženské symboliky.

Jistotu a pozitivní akcent sochařské linie autorčiny tvorby potvrzuje preference kruhových prvků. Na rustikální solidnosti dodává i volba archetypálního materiálu – pálené hlíny, kameniny. Ta díky technologii zpracování dokáže odolávat povětrnosti a je schopna přetrvat věky.

Autorka Libuše Petrašová je pozoruhodná schopností pracovat s více výrazovými prostředky. Vedle sochařské činnosti kreslí a za tímto účelem si osvojila inovativní techniku protlačované kresby.

Grafická tvorba je na rozdíl od jejího sochařského projevu skicovitě rychlá, někdy až téměř abreaktivně gestická. Častým námětem jsou květiny, v podání autorky se jedná o jedinečnost bravurně zachycenou kaligrafickým gestem, které nepřipouští únavu opakování.

Evžen Perout

Poutní anděl

Sochy

Hlava muže

Dionýsos

Josef

Marie

Strom

Trpaslík

Celistvost

Užitná keramika

Džbán s ptáčkem

Váza

Květináč

Váza s šípky

Čtyřlístek

Slunečnice

Růžový keř

Růže

Váza s vínem

Rozhovor

Líbo, žijete v inspirativním prostředí Orlických hor, jak dalece se změnilo vaše vnímání přírody, když jste ztratila zrak?

Vyrostla jsem v úzkém kontaktu s přírodou a vidím v ní dokonalost a jedinečnost. Hodně inspirace mi přichází právě z přírody. Ať už v keramice, či v malování jsou mými oblíbenými motivy květy, stromy, také krajina, voda či skála. Vnímám každý strom nebo kámen. V rozmanitosti je krása. Lidská ruka je jedinečná a to, co přenese do hlíny či na plátno, je vždy originál. V poslední době jsem zkoušela z hlíny abstraktní díla, vidím to jako cestu před sebou, opřít se v tvorbě více o svůj vnitřní svět. Ztráta zraku byla postupná, tedy i vizuální svět a barvy se mi vytrácely pozvolna. Zároveň se moje vnímání obracelo více k hmatovým vjemům – tvar, struktura věcí či vůbec jen pocit, jaký ve mně třeba vyvolá list nebo kámen. A samozřejmě jsem začala vnímat vůně, jinak voní jaro, jinak léto. Sluch je pro mě až na posledním místě, ač s přicházejícím jarem mám vždycky velkou radost, když se rozezpívají ptáci.

Modelujete pomocí Axmanovy techniky hmatového modelování, jak jste se o této technice dozvěděla a jak jste se naučila řemeslné preciznosti?

O hmatové modelování jsem se začala zajímat pod vlivem jedné reportáže v televizi, kde o Axmanově technice hmatového modelování mluvila nevidomá výtvarnice Boženka Přikrylová. Ovšem teprve o rok později se mi naskytla příležitost se zapojit do projektu Okamžiku, z. ú. nazvaného Hmateliér. Byl květen 2007 a už při prvním kontaktu s hlínou jsem věděla, že je to „to pravé“. Do té doby jsem neměla příležitost seznámit se s hlínou jako materiálem pro tvořivou činnost. Na střední zemědělské škole byla hlína, či lépe řečeno půda, brána z úplně jiného úhlu pohledu. Ale ten prazákad tam někde je a asi mi je ten materiál souzený. Ať už do hlíny zasadím květinu nebo z ní vyrobím květináč.

Krátce jsem se učila v Centru Axmanovy techniky hmatového modelování v Tasově na Vysočině. Od roku 2012 modeluji i doma ve Lhotách u Potštejna. Vyrábím zahradní keramiku pod jménem Keramika Noemi.

Vím, že jste zrak ztratila až v dospělosti, to už jste byla matkou dvou synů, jak jste se s touto skutečností vyrovnávala?

Nikdy jsem neztrácela čas a energii, abych filozfovala nad tím, proč jsem ztratila zrak, nebo proč je můj život takový, jaký je. Myslím si, že věci přicházejí tak, jak mají být. Ztráta zraku mi jistě přinesla hromadu omezení a méně možností v mnoha oblastech života, ale pořád toho ještě dost zbývá, z čeho člověk může mít radost. Kluci už vyrostli s vědomím, že nevidím, a je to pro ně běžná každodenní realita. Samozřejmě, je to v něčem těžší i pro ně.

O zrak jsem přicházela během života. Jako dítě jsem nosila brýle a dlouho nikdo nepředpokládal, že bych měla vážnější vadu než dioptrickou. Chodila jsem do běžných škol, potom několik let do zaměstnání. Už tehdy jsem však nosila v kapse vstupenku do slepoty a byla to jen otázka času, kdy přijde ten rozhodující zlom. Synové se mi narodili už ve fázi těžké slabozrakosti a poté zbytků zraku. Byla to opravdu náročná léta a musela jsem si ujasnit hranice, které mi nová životní situace nastavila. Nemá cenu se trápit tím, co člověk nemůže, je třeba hledat to, co je reálné zvládnout. Nemá smysl ptát se, proč člověk dostal do vínku nějaký handicap. Na tuhle otázku vám nikdy nikdo neodpoví. Ptala jsem se, jak mám nastalou situaci zvládnout a dostávala odpovědi. Často velmi zvolna.

Máte velký výtvarný záběr, nevěnujete se jenom modelování, ale i kreslíte speciální Čečovou metodou. V čem se tyto dvě techniky liší, co se týká výtvarného vnímání a prožitku. Která z technik je vám bližší a jaké máte další zájmy ve volném čase?

Každá technika má svoje, a která je mi bližší, to se vůbec nedá říct. Výrobky z hlíny jsou časově náročnější, jejich výroba zabere třeba i více dní. Obrázek protlačovanou kresbou je hotov za pár minut. Keramika má tu výhodu, že ji mohu dělat i doma. Malovat chodím jen 1–2krát do měsíce do nadace Artevide. Na základní škole jsem dva roky chodila do kroužku, který by se dal nazvat výtvarným. Kromě kreslení jsme tam dělali třeba linoryt, ale také jsme zkoušeli různé ruční práce. Od vyšívaní až po tkaní na malém rámečku. Právě ke tkaní bych se ještě někdy chtěla vrátit. Občas si pro radost navlékám korálky a díky volnočasové aktivitě „Tvoření pro každé stvoření“, které se ráda účastním v Tyflocentru v Hradci Králové, čerpám nové nápady na drobnosti pro ozdobu i potěšení. Jen pro příklad: vyráběli jsme dešťové hůlky, barvili hedvábné šály nebo jsme skládali kusudamu. A když zrovna něco netvořím, ráda sáhnu po nějaké knížce. Sportování jsem nikdy moc nedala, ale měla jsem ráda koně, tak jsem jezdila, pokud mi to zrak dovolil. Dnes mi pro tuhle lásku chybí dostatek příležitosti. Ale abych se trochu hýbala, oblíbila jsem si plavání.

Pracujete také jako průvodce na Neviditelné výstavě. Můžete nám tuto práci přiblížit?

Časem mi život přihrál ještě jednu činnost, nebo lépe řečeno práci. Od ledna 2013 pracuji jako průvodce na Neviditelné výstavě v Novoměstské radnici v Praze. Práce mezi lidmi mne začala nejen bavit, ale i obohacovat. Výstava je zážitková, provázíme návštěvníky zatemněnými místnostmi, kde poznávají různá prostředí ze svého běžného života. Samozřejmě, že beze zraku je to poznávání trochu jiné. Je třeba spoléhat se na další smysly a také na svého průvodce nevidomého. Součástí této práce je samozřejmě i schopnost mluvit o zrakovém postižení i o sobě, svých vlastních zkušenostech. A kolik zajímavých lidí jsem díky výstavě potkala? Hodně. A skromně doufám, že i já jsem zanechala v některých návštěvnících malinký otisk, že se také díky mně mohli přiblížit životu lidí se zrakovým postižením a že si z výstavy odnesli nejen informace, ale i hlubší zážitek.

Vidím, že jste velmi činorodý člověk, stíháte toho opravdu hodně. Máte ještě nějaké plány do budoucna?

Ono se ne nadarmo říká, že se Pánbůh nejvíc směje, když člověk plánuje. Tak se snažím dívat okolo sebe, a když přijde něco zajímavého, nenechat to jen tak projít kolem.

S Libuší Petrašovou rozmlouvala Pavla Vaňková.

Loutka: Arnošt z Pardubic – před a po vypálení v peci

Reliéfy

Křížová cesta: 1. zastavení

Křížová cesta: 11. zastavení

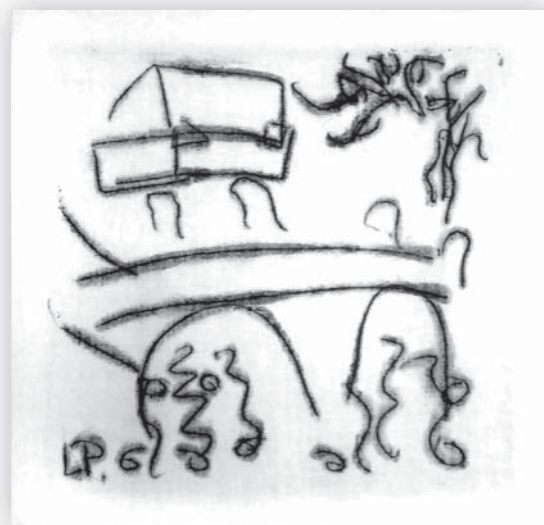

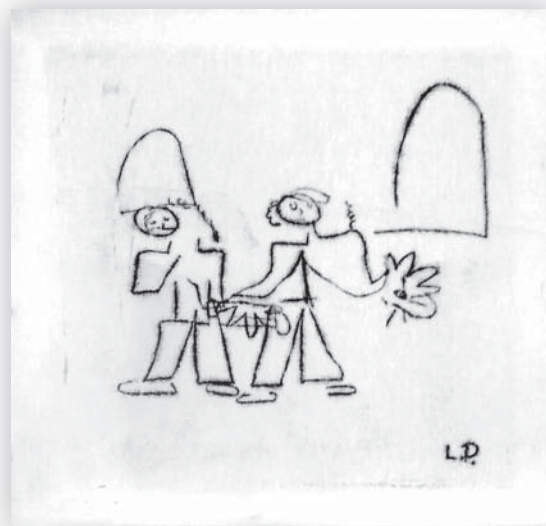
Křížová cesta: 14. zastavení

Pítka pro ptáky

Obrazy – Čečova metoda

O autorce

Libuše Petrašová

Narozena 1972 ve Vysokém Mýtě.

Je prakticky nevidomá.

Vystudovala Střední zemědělskou školu v Kostelci nad Orlicí. Od roku 1998 je v invalidním důchodu. Od roku 2007 se věnuje práci s hlínou, konkrétně technice hmatového modelování. Dva roky se učila Axmanovu techniku hmatového modelování pro zrakově postižené v centru v Tasově na Vysočině. Těžiště její práce je od roku 2007 v dílně Hmateliér v Praze. Od roku 2012 modeluje i doma ve Lhotách u Potštejna, kde má svoji keramickou dílnu Noemi. Dále se věnuje práci průvodce na Neviditelné výstavě na Novoměstské radnici v Praze.

Hmateliér – ateliér a dílna hmatového modelování pro nevidomé

Jedná se o pracoviště zřizované Okamžikem, z. ú., kde se nevidomí učí vytvářet dekorativní a užité předměty ze šamotové hlíny – interiérové doplňky, zahradní nádoby i volné sochařské objekty. Hmateliér využívá speciální „Axmanovu techniku hmatového modelování pro zdravotně postižené“ i jiné formy řemeslně-výtvarné práce přizpůsobené přirozeným hmatovým schopnostem nevidomých.

Čečova originální metoda

Tato metoda využívá haptického působení na čisté bílé plátno, pod kterým se nachází vrstva černé magmatické barvy, která se objeví až v okamžiku doteku.

O vnímání výtvarného umění

Jak může nevidomý člověk vnímat kresbu, malbu, fotografii, sochu či architekturu? Jak může cosi tak vizuálního beze zraku uchopit, prožít a pochopit?

Způsoby se nabízejí hned dva:

Tím prvním je zprostředkované setkání s dílem. Prostředníkem je zde Druhý člověk, který dílo popíše slovy. Tímto způsobem lze popsat všechna výše zmíněná dvojrozměrná či trojrozměrná díla. Jde tu o dotváření či snad až o tvoření čehosi nového. O zapojování představivosti jako při poslechu rozhlasu. Člověk, který do určitého věku viděl si může vytvářet obraz před svým vnitřním zrakem na základě vizuálních představ. Význam tu má samozřejmě i barva, která tu není jen prázdným pojmem, ale dříve prožitou emocionální kvalitou. Člověk nevidomý od narození potřebuje ke vnímání barvy způsob jiný. Francouzský filosof Merleau-Ponty píše, že někteří slepci jsou schopni představit si barvu pomocí analogie např. s konkrétním zvukem (Svět vnímání, Praha, Oikúmené 2008, str. 26).

Způsobem druhým je způsob haptický, kdy se nevidomý setkává s výtvarným dílem bezprostředně dotykem, tedy skrze své tělo. Kvůli velikosti objektu, stáří artefaktu apod. jen s kopií či třeba se zmenšeným modelem z jiného materiálu. Obraz je třeba poskládat od detailu k celku. To je samozřejmě náročnější než proces opačný. Hmat přináší hladkost a drsnost, teplo a chlad, oblost a ostrost tvarů a svým způsobem nás přivádí niterněji k věcem i k nám samým.

V čem tkví smysl výtvarného umění nejen pro člověka nevidomého?

V setkávání se sebou samým, ve vstupování do prostoru díla, v prožívání, v odkrývání a dobírání se podstaty vnímaných jevů.

Jiřina Holeňová

